JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Planetaarinen hyvinvointi

keskusteluja ympäristökasvatuksesta 3.11.2026

Mikael Puurtinen
Saana Kataja-aho

Mitä planetaarinen hyvinvointi on?

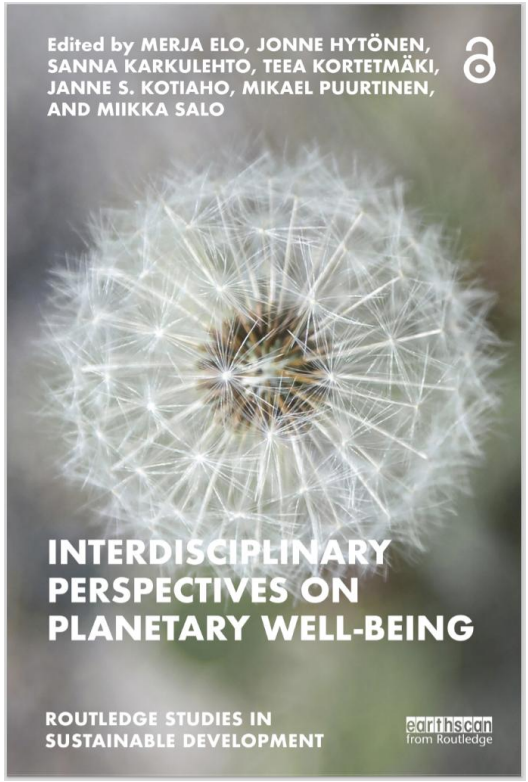
Planetaarinen hyvinvointi tarkoittaa tilaa, jossa planeetan laajuiset prosessit (kuten hiilen kierto) ja ekosysteemien prosessit (kuten pölytys) säilyvät siinä määrin heikentymättömänä, että lajit säilyvät tulevaisuuteen osana ekosysteemejä, ja organismit (ihmiset ja muut eliöt) voivat toteuttaa niille tyypillisiä toimintoja ja piirteitä (characteristics & capacities) (Kortetmäki et al., 2021).

Article | Open access | Published: 02 November 2021

Planetary well-being

JYU.Wisdom community

Humanities and Social Sciences Communications **8**, Article number: 258 (2021)

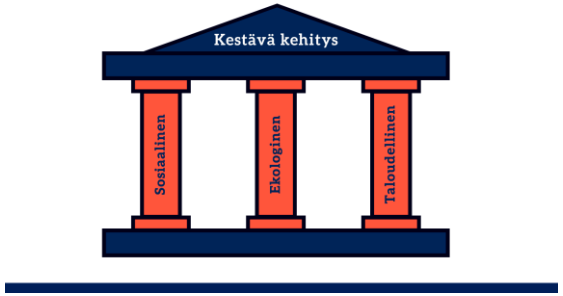
… ja mitä sillä tarkoitamme

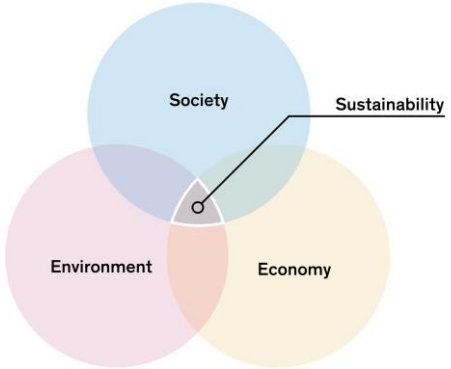
1. Ensinnäkin sen tunnustamista, että kaikki elämä, mukaan lukien ihmiset ja ihmisyhteisöt, on osa maapallon järjestelmien toisiinsa kytkeytyvää ja toisistaan riippuvaista verkostoa. Tämä toisiinsa kytkeytyneisyys on hyvin konkreettista ja aineellista. Sanomme usein, että "kaikki riippuu kaikesta", ja sitten sivuutamme tämän käsityksen, koska se tekee asioista monimutkaisia, ja keskitymme sen sijaan johonkin sellaiseen, jonka parissa voimme työskennellä helpommin. Tämä kuitenkin johtaa huonoon ymmärrykseen ja huonoihin päätöksiin, ja on monien nykyisten ongelmien perimmäinen syy.
2. Toiseksi väitämme , että erilaisten elämänprosessien jatkuminen maapallolla ansaitsee korkeimman moraalisen huomion. Tässä poikkeamme vallitsevasta paradigmasta, jossa ihmisen hyvinvointi asetetaan etusijalle ja jossa muita elämänmuotoja pidetään vain resursseina ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Olemme vain yksi laji miljoonien muiden joukossa tällä planeetalla, ja tärkein asia, joka erottaa meidät muista lajeista, on kehittämämme teknologia. Teknologia, joka on antanut meille kyvykkyyden hävittää muita elämänmuotoja.
3. Kun tarkastelemme näitä kahta keskeistä kysymystä yhdessä, tulemme tulokseen, että maapallon järjestelmien ja ekosysteemiprosessien eheyden säilyttämisen, joka on maapallon elämänmuotojen monimuotoisuuden jatkuvuuden ja niiden hyvinvoinnin perusta, tulisi olla ihmisen pyrkimysten perimmäinen tavoite. Valitettavasti tiedämme, että tämä on hyvin kaukana nykytilanteesta.

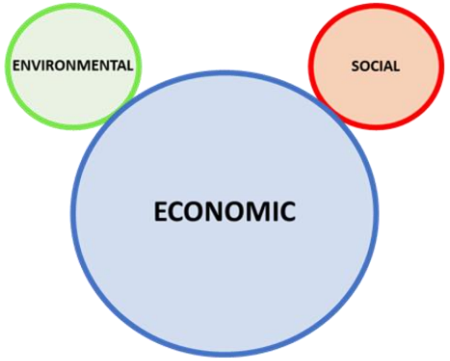
Suhde kestävyyteen/kestävään kehitykseen

YK (1987):

”*Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.*”

YK (2015):

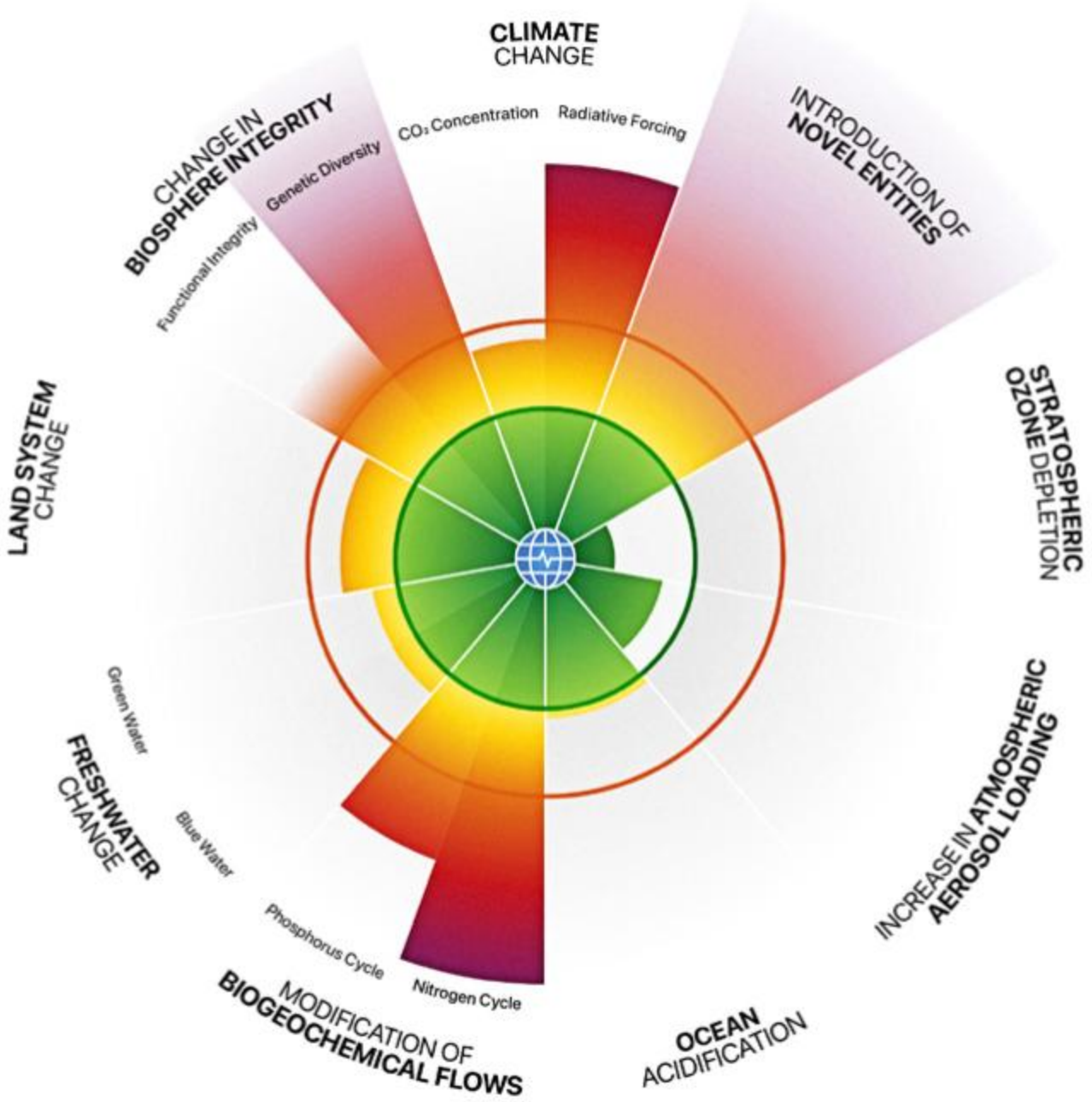

Euroopan komission yhteinen tutkimuskeskus (2022):

”*Kestävyydellä tarkoitetaan kaikkien elämänmuotojen ja maapallon tarpeiden asettamista etusijalle varmistamalla, ettei ihmisen toiminta ylitä maapallon riskirajoja.*” (GreenComp)

Suhde planeetan rajoihin

- Ihmisen aiheuttama ilmaston lämpeneminen, ekosysteemien rapautuminen, kemikaalirasitus, merten happamoituminen, maankäyttö, vedenkäyttö sekä ravinteiden kierron häiriöt ovat ylittäneet ”rajat, jotka määrittävät ihmisen toiminnalle suotuisat ympäristöolosuhteet”
- Kuvaa planeetan laajuisten prosessien ja ekosysteemien prosessien eheyttä (planetaarinen hyvinvointi)
- Planetaaristen rajojen konsepti on lähtökohtaisesti ihmiskeskeinen

Suhde hyvinvointiin → katse tarpeisiin ja niiden tyydyttymiseen

- Hyvinvoinnin määrittely on hankalaa, erityisesti jos siitä ei voi kysyä. Tarpeita on kuitenkin mahdollista tunnistaa.
- Tarpeiden kautta ihmisenkin hyvinvointiin voi saada monipuolisia näkökulmia. Mm.
  - Ravinnon ja suojan tarpeet
  - Yhteenkuuluvuuden tarpeet
  - Autonomian tarpeet
- Muiden eliöiden kaikkia tarpeita on vaikea määrittää ja mahdoton luetteloida.
- Tiedetään kuitenkin, että muiden eliöiden tarpeet voivat tyydyttyä vain eheissä ekosysteemeissä.

Tarpeiden tyydyttäminen planeetan rajoissa

1. Mitkä todella tarvitset?
   - Suojaa, ravintoa, yhteisöä, osallistumista, autonomiaa …
2. Täyttyvätkö kaikki nämä tarpeet?
   - Jos ei, et luultavasti voi hyvin
3. Kuinka täytät tarpeitasi?
   - Mikä on tarpeidesi täyttämisen tapojen vaikutus planeetan muiden olioiden hyvinvointiin?
   - Mahdollistaako ympäristö tarpeiden täyttämisen planeetan rajoissa?
4. Teetkö tarpeetonta?
   - Voi olla, että iso osa toiminnastamme ei edistää omaa hyvinvointia
5. Kuinka olisi mahdollista huomioida myös kaikkien muiden olioiden tarpeet?

Suhtaudu muutokseen avoimesti

- Maailmanloppu ei ole näköpiirissä
- Voimme sopeutua vaikeuksiin ja lieventää niitä
- Voimme muuttaa järjestelmiämme
- Mutta meidän on kehitettävä parempaa yhteistä ymmärrystä seuraavista asioista:
  - Maasta (ja suhteestamme siihen)
  - järjestelmistämme (ja siitä, että niitä voidaan miettiä uudelleen ja uudistaa)
  - itsestämme (sosiaalisina nisäkkäinä, joilla on monimutkaisia, kehittyviä kulttuureja)
  - luovista kyvyistämme (kertoa uusia tarinoita ja löytää uusia tapoja)

Mitä voimme tehdä?

- Löydä suunta
  - Syvällinen ymmärrys yhteyksistä → arvot → suunta
- Opi virheistä
  - ”Hulluutta on tehdä samaa asiaa yhä uudelleen ja odottaa erilaisia tuloksia”
- Kehitä resilienssiä
  - Unohda tehokkuus, keskity kykyjen kehittämiseen ja ylläpitämiseen
- Edistä toimijuutta
  - Tulevaisuus rakentuu jokaisesta teosta. Sinä vaikutat asioihin. Millaisen vaikutuksen haluat jättää?

Tässä kohtaa onko voidaan keskustella hetki planetaarisesta hyvinvoinnista. Kysymyksiä?

Jatketaan kurssiasioihin hetken kuluttua

Mikä on JYU avoin yliopisto?

- Osa Jyväskylän yliopistoa
  - opetuksen pohjana tuore tutkittu tieto
  - tiivis yhteys tiedekuntiin ja tutkintokoulutukseen
  - kansainvälinen laatusertifiointi

- Yliopisto-opetusta yli 50 eri opinnoissa
- Opinnot JYU:n opetussuunnitelmien mukaisia

- Opiskele siellä missä olet, aloita ympäri vuoden
- Opintoja joustavasti erilaisissa elämäntilanteissa
- Verkko-opiskelun laajat mahdollisuudet

Oppiminen on elämänmittainen matka. Yliopisto-opinnot ovat avoimet kaikille.

Vuosittain yli 25 000 JYU avoimen yliopiston opiskelijaa, yli 100 000 opiskeltua opintopistettä

- **Jyväskylän yliopisto on Suomen johtava jatkuvan oppimisen yliopisto**
- JYU avoimessa yliopistossa suoritettiin vuonna 2025 hieman yli 24 prosenttia koko Suomen avoimista yliopisto-opinnoista

- Avoin yliopisto tarjoaa kaikkien kuuden tiedekunnan opintoja
- Avoin on avoin kaikille: joustavat opinnot ilman pohjakoulutusvaatimuksia
- Meillä opiskelee ihmisiä toiselta asteelta eläkeläisiin

Mitä avoimessa yliopistossa voi opiskella?

Tähtää tutkintoon tai hae uutta suuntaa urallesi!

Avoimessa opiskelet joustavasti, myös työn ohella.

Opintoja kaikista JYU:n tiedekunnista

- Kasvatustieteet ja psykologia
- Kauppatieteet ja taloustiede
- Liikunta- ja terveystieteet
- Bio- ja ympäristötieteet
- Yhteiskuntatieteet, sosiaalityö
- Humanistiset tieteet, mm. kirjoittaminen, suomen kieli, S2, kirjallisuus
- IT-alan opinnot

Monitieteisiä opintoja työelämän tarpeisiin, esim.

- Esim. Vastuullisuus ja kestävä kehitys työelämässä, Vaikuttava lähijohtaminen, projektijohtaminen, Planetaarinen hyvinvointi, Liikunta- ja hyvinvointiosaaminen
- Aineenopettajan kelpoisuuden tuovat opinnot eri oppiaineista

Voi opiskella yksittäisiä kursseja tai opintokokonaisuuksia

Opinnot ovat maksullisia, osa maksuttomia

✓ jyu.fi/avoin/opinnot

Maksuttomat opinnot JYU avoimessa yliopistossa 1/2

Liikunta- ja terveystieteet

- Kehosta mitattava hyvinvointitieto
- Liikunnallinen sydänkuntoutus
- Mielenterveys ja liikunta
- Selkäkipu ja liikunta
- Johdatus liikunta- ja terveystieteisiin

Fysiikka ja kemia

- Kvanttimekaniikkaa ja suhteellisuusteoriaa yleissivistävästi
- Arjen fysiikkaa
- Keittiön kemiaa
- Soveltavaa keittiön kemiaa

Kauppatieteet

- Haluatko kauppatieteilijäksi
- Digimarkkinointia käytännössä
- Johdanto digimarkkinoinnin opintokokonaisuuteen
- Johdanto vastuulliseen työelämään
- Oman talouden hallinta
- Opintojen suunnittelu avoimessa yliopistossa - sis. mm. Opintosuunnitelma kauppatieteissä

Informaatioteknologia

- Kansalaisen kyberturvallisuus
- Kansalaisen informaatioturvallisuus
- Johdatus tiedusteluun
- Digitaalisen maailman mahdollisuudet – kokijasta tekijäksi
- Tekoäly opetuksen tukena
- Kvantti-informaatio: Kvanttilaskennan aakkoset A-, B- ja C -kurssit

Psykologia

- Ihmismielen salat
- Merkityksellinen työ ja hyvinvointi

✓ jyu.fi/avoin/maksuttomat

Maksuttomat opinnot JYU avoimessa yliopistossa 2/2

Planetaarinen hyvinvointi -opinnot

- Johdatus planetaariseen hyvinvointiin
- Järjestelmät ja planetaarinen hyvinvointi
- Hyvä elämä ja planetaarinen hyvinvointi
- Reittejä planetaariseen hyvinvointiin

Yhteiskuntatieteet

- Ihminen digiympäristöissä
- Hyvinvoinnin monet muodot

Luonto uhan alla -opinnot

- Luonto uhan alla 1: Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus
- Luonto uhan alla 2: Uhanalaisuuden arviointi Suomessa ja globaalisti

Kestävyysopinnot

- Ekologinen kompensaatio haltuun
- Kiertotalous haltuun
- Hiilijalanjälki haltuun
- Luontojalanjälki haltuun

Kasvatustieteet

- Minustako kasvatustieteilijä
- Opettajan laaja-alainen osaaminen

Koulutusjohtaminen

- Yleishallinnon perusteet

Tukea opiskeluun ja opiskelutaitoihin

- Opintostartti 1 ja 2 –kurssit opiskelutaitojen kehittämiseen

✓ jyu.fi/avoin/maksuttomat

Planetaarinen hyvinvointi -opinnot

- Mitä planetaarinen hyvinvointi tarkoittaa, ja mitä meidän olisi syytä aiheesta tietää?
- Neljä maksutonta MOOC-kurssia
- Kurssit käyvät läpi eri teemoja kuten ilmastonmuutos, monimuotoisuuskato, resurssiviisaus, kestävä kehitys… kaikki perustuu tutkittuun tietoon
- Kaikki kurssit onlinecourses.jyu.fi -sivustolla

- I: Johdatus planetaariseen hyvinvointiin, 1 op
- II: Järjestelmät ja planetaarinen hyvinvointi, 1 op
- III: Hyvä elämä ja planetaarinen hyvinvointi, 1 op
- IV: Reittejä planetaariseen hyvinvointiin, 1 op

(kurssilinkit vievät kurssien ilmoittautumissivuille)

Luonto uhan alla -opinnot

- Monimuotoisuuskato on ilmiö, jonka ymmärtäminen on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää. Luonto uhan alla -kurssit sopivat kaikille aiheesta kiinnostuneille, myös esimerkiksi ympäristöalan toimijoille.

- Luonto uhan alla 1: Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus, 1 op
- Luonto uhan alla 2: Uhanalaisuuden arviointi Suomessa ja globaalisti, 1 op

(kurssilinkit vievät kurssien ilmoittautumissivuille)

Kestävyysopinnot

- Työkaluja ja ajantasaista osaamista organisaatioiden vastuullisuuteen
- MOOC-kurssit olinecourses.jyu.fi -alustalla

- Hiilijalanjälki haltuun, 1 op
- Kiertotalous haltuun, 1 op
- Ekologinen kompensaatio haltuun, 1 op
- Ekologisen kompensaation laskenta, 2 op (maksullinen!)
- Luontojalanjälki haltuun, 1 op

(kurssilinkit vievät esittelysivuille, joista löytyvät linkit myös ilmoittautumiseen)

Miten aloitan?

- Ilmoittaudu kurssille Sisussa
  - Avoimen opintotarjonta -sivuston kautta
  - Tässä esityksessä mainittujen kurssilinkkien kautta TAI
  - Suoraan onlinecourses.jyu.fi –alustan kautta tai sieltä ko.kurssilta, jonka haluat suorittaa
- Kirjaudu kurssille onlinecourses.jyu.fi –sivustolla (tai Moodlessa, riippuen kurssista)
- Opiskele ja tee tehtävät
- Ilmoittautumisen yhteydessä tunnistautumiseen tarvitset suomalaiset pankkitunnukset/mobiilivarmenteen, jos sinulla ei ole sillä hetkellä aktiivista tunnusta Jyväskylän yliopistoon

Yliopisto-opintoja jo toisen asteen aikana

- Maksuttomat, varta vasten suunnitellut yliopisto-opinnot osana toisen asteen opintoja
  - **Tutustu yliopisto-opiskeluun ja eri tieteenaloihin!**
  - Kurssit voi suorittaa kokonaan verkossa: saatavilla kaikissa Suomen lukiossa
  - Verkossa tapahtuva etäopiskelu on joustavaa niin ajan kuin paikan suhteen
  - Orientoivat opinnot on suunniteltu laajuudeltaan lukiolaisille sopiviksi (1-2 op)
  - Keski-Suomen korkeakouluviikko keväisin

- IT-alalla myös lukioväylä – väyläopinnot jo toisen asteen aikana!

✓ jyu.fi/avoin/toiselle-asteelle

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Muista avoimen väylä! Eli mikä?

Avoimen väylä on hakutapa yliopiston tutkinto-opiskelijaksi

- ✓ jyu.fi/avoimen-vayla

Avoimen väylät Jyväskylän yliopistoon

K = kandidaattiohjelma, K+M = kandidaatti- ja maisteriohjelma DI = Diplomi-insinööriohjelma

Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tdk

- Historia K+M
- Journalistiikka K+M
- Kirjallisuus K+M
- Kirjoittaminen K
- Museologia K+M
- Musiikkiterapia K
- Taidehistoria ja taidekasvatus K+M
- Sosiaalityö K+M, myös Kokkola
- Viestintä K+M
- Yhteiskuntatieteet ja filosofia K+M

Kauppakorkeakoulu

- Kauppatieteet K+M
- Taloustiede K+M

Informaatioteknologian tdk

- Tietojärjestelmätiede K+M
- Tietojenkäsittelytiede K+M
- Tieto- ja ohjelmistotekniikka K+DI
- Teknologiajohtaminen K+DI

Liikuntatieteellinen tdk

- Liikunnan yhteiskuntatieteet K+M
- Liikuntabiologia K+M
- Terveystieteet K, K+M
- Valmennustiede K+M

Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

- Sosiaalityö K+M
- Varhaiskasvatuksen opettaja K

Matemaattis-luonnontieteellinen tdk

- Biologia K+M
- Fysiikka K+M
- Kemia K+M
- Ympäristö- ja vesistötieteet K+M
- Matematiikka K+M
- Tilastotiede ja datatiede K+DI
- Turvallisuusteknologia K+DI

Kasvatustieteiden ja psykologian tdk

- Erityispedagogiikka K+M
- Kasvatustiede ja aikuiskasvatustiede K+M
- Luokanopettajakoulutus K+M
- Psykologia K+M (FM tutkintokoulutus, ei psykologin kelpoisuutta)
- Varhaiskasvatuksen opettaja K+M, K (Kokkola

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

